

Η εξωστρέφεια ως μοχλός ανάπτυξης και βιωσιμότητας της επιχειρηματικότητας

Άγγελος Τσακανίκας

Εργαστήριο Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας ΕΜΠ

Στο πλαίσιο των δράσεων προβολής του έργου Μηχανισμός Υποστήριξης Επιχειρήσεων στον Δήμο Αθηναίων υπό τον συντονισμό της ICAP

Εξωστρεφής επιχειρηματικότητα

Η σημασία των εξαγωγών για την οικονομία

Εξωστρέφεια: γιατί μας νοιάζει;

- ▶ Πλήθος εμπειρικών ερευνών τεκμηριώνουν πως οι εξαγωγές στηρίζουν τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων
- ▶ Η καινοτομία στηρίζει τις εξαγωγές. Όμως βασική προϋπόθεση για καινοτομία:
 - ▶ Αυξημένες τεχνολογικές ικανότητες
 - ▶ Ικανό προσωπικό που αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και ρίσκο, με θεσμοθετημένες διαδικασίες ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού
 - ▶ Συνεργασίες με φορείς έρευνας, συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα
- ▶ Όμως: το μέγεθος των επιχειρήσεων είναι καθοριστικό στην καινοτομική επίδοση, στις εξαγωγές, στις επενδύσεις, στην αντοχή στην οικονομική κρίση, κτλ
- ▶ Το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό έχει άμεση σχέση με θετικές επιδόσεις στο πλήρες φάσμα λειτουργιών των επιχειρήσεων
 - ▶ Επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό - προγράμματα εκπαίδευσης
 - ▶ Ουσιαστική - λειτουργική αξιοποίηση τεχνολογίας

Ένα νέο παγκόσμιο περιβάλλον

- ▶ Παγκοσμιοποίηση/ Διεθνοποίηση
 - ▶ Αλλαγή φύσης διεθνούς ανταγωνισμού και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.
 - ▶ Πανδημίες
 - ▶ Νέος καταμερισμός εργασίας → Παγκόσμιες αλυσίδες αξίας (Global Value chains), συμμετοχή Ελλάδας σε αυτόν
 - ▶ 4η Βιομηχανική Επανάσταση (Industry 4,0) και Τεχνητή Νοημοσύνη (TN)
- ▶ Αλλάζουν το πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσεται η οικονομική και η επιχειρηματική δραστηριότητα:
 - ▶ Από την αποβιομηχάνιση σε οικονομίες έντασης υπηρεσιών και νέα γεωγραφία της παραγωγής, αλλά και μετεξέλιξη βιομηχανίας
 - ▶ Δυσδιάκριτα όρια βιομηχανίας και υπηρεσιών: Βιομηχανοποίηση υπηρεσιών, αναδιάρθρωση και ανάπτυξη νέων κλάδων
 - ▶ Από τους αυστηρούς κλάδους στις ευρύτερες αλυσίδες αξίας και τα παραγωγικά οικοσυστήματα

Τι σημαίνει εξωστρέφεια;

- ▶ Η ικανότητα των επιχειρήσεων της χώρας να επιδεικνύουν δραστηριότητα σε διεθνείς αγορές και να αλληλεπιδρούν με παγκόσμιους παράγοντες.
- ▶ Άμεσα και έμμεσα ωφελεί για την επιχειρηματικότητα και τη χώρα
 - ▶ Διείσδυση σε νέες αγορές
 - ▶ Αύξηση εγχώριας παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών
 - ▶ Αύξηση του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων
 - ▶ Αύξηση των δημοσίων εσόδων
 - ▶ Μείωση εσωτερικών οικονομικών ανισορροπιών
 - ▶ Μείωση της ανεργίας
- ▶ Η πορεία των εξαγωγικών κλάδων της Ελλάδας την τελευταία δεκαετία έχει χαρακτηριστεί από προσπάθειες για προσαρμογή στις νέες διεθνείς αγορές και την ανάπτυξη νέων εξαγωγικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Το γενικό οικονομικό περιβάλλον

Γρήγορη ματιά στις οικονομικές επιδόσεις της Ελλάδας

Αστάθεια στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον

- ▶ Πύκνωση γεωπολιτικών εντάσεων με νέες εστίες στη Μέση Ανατολή
 - ▶ Συνέχιση της Ουκρανικής κρίσης
 - ▶ Μέση Ανατολή
 - ▶ Νέος παγκόσμιος ρόλος της Κίνας
 - ▶ Ευρωεκλογές: Ευρωπαϊκή διστακτικότητα - Πιέσεις στις ευρωπαϊκές οικονομίες, προκλήσεις για την ανταγωνιστικότητα
- Αβεβαιότητες στις αγορές ενέργειας
- Υψηλός πληθωρισμός, υψηλά κεντριά επιτόκια (10 αυξήσεις από Ιούλιο 2022 στην ΕΚΤ)
- Υψηλό δημόσιο χρέος με περιορισμένο δημοσιονομικό χώρο σε ανεπτυγμένες οικονομίες

Προβλέψεις:

- ✓ ΟΟΣΑ: Παγκόσμια ανάπτυξη 2,7% το 2024
- ✓ ΕΚΤ: Ηπιότερη ανάπτυξη στην Ευρωζώνη, +1,0% (από 1,5%) το 2024
- ✓ ΕΚΤ: Νέα πληθωριστική πίεση 3,2% (από 3,0%) το 2024

Σε επιβράδυνση η ανάπτυξη του πραγματικού ΑΕΠ

Επιβράδυνση
κατανάλωσης
(ιδιωτική +0,9% y/y,
δημόσια -0,7% y/y)

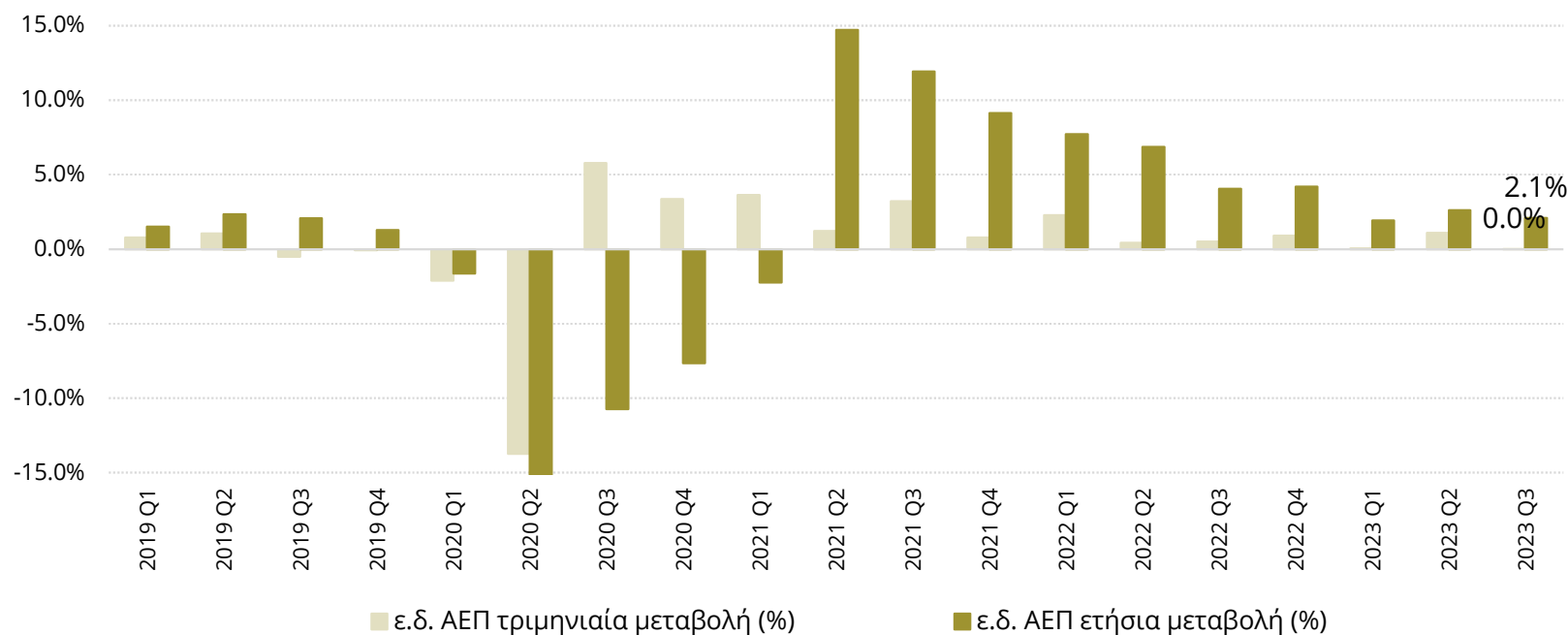
Σημαντική ενίσχυση
επενδύσεων
(+8,9%y/y,)

Ανάκαμψη
εξαγωγών
υπηρεσιών

Ισχυρότερη
ενίσχυση
εισαγωγών

Διαχρονικά υψηλή
εξωστρέφεια
(82% του ΑΕΠ)

Εποχικά διορθωμένο ΑΕΠ

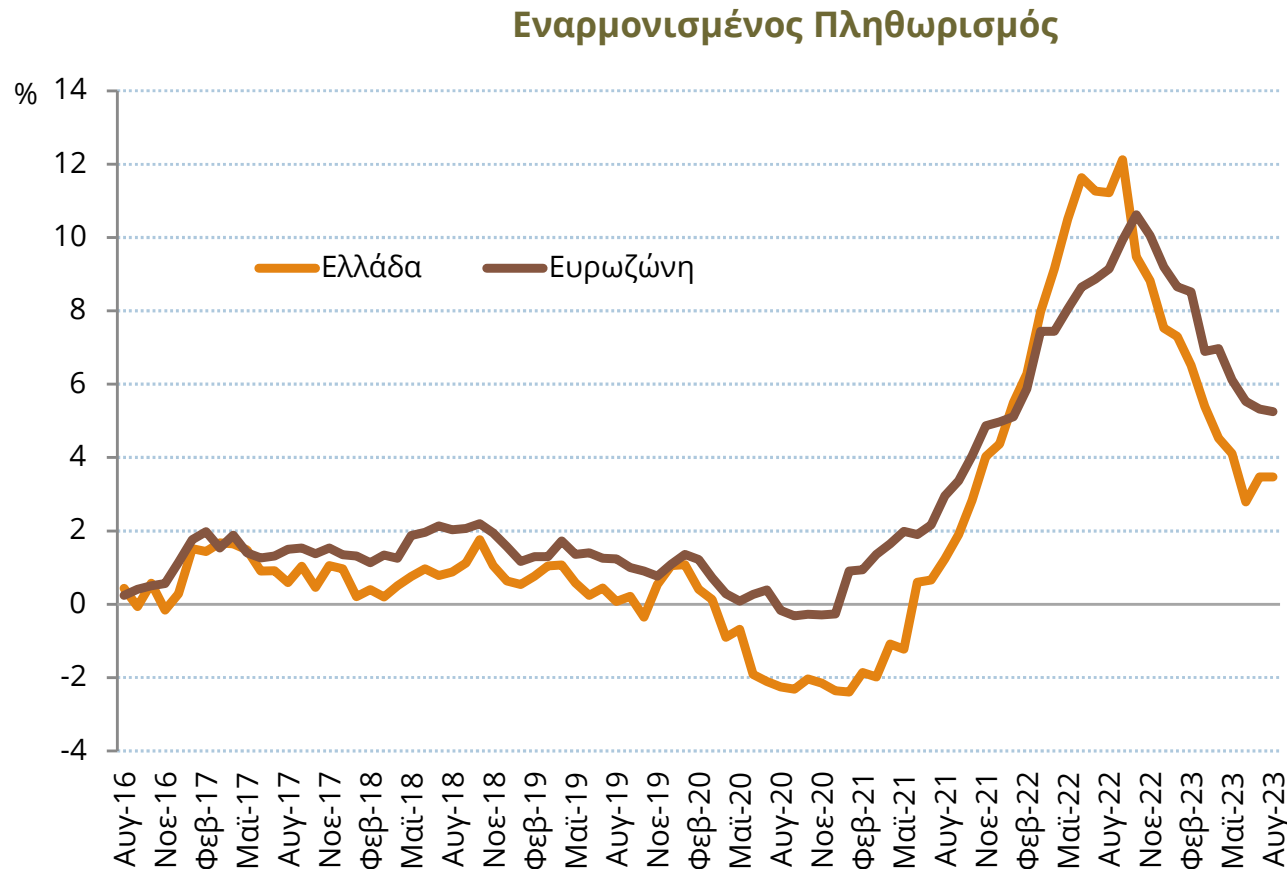

Πραγματικό ΑΕΠ γ' τρίμηνο 2023: +2,1% y/y

Επιβράδυνση ανάπτυξης, (από +2,6% y/y στο β' τρίμηνο), λόγω ηπιότερης ετήσιας μεγέθυνσης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Ώθηση από επενδύσεις.

Πηγή: ΙΟΒΕ

Υποχώρηση πληθωρισμού μεν, αλλά...

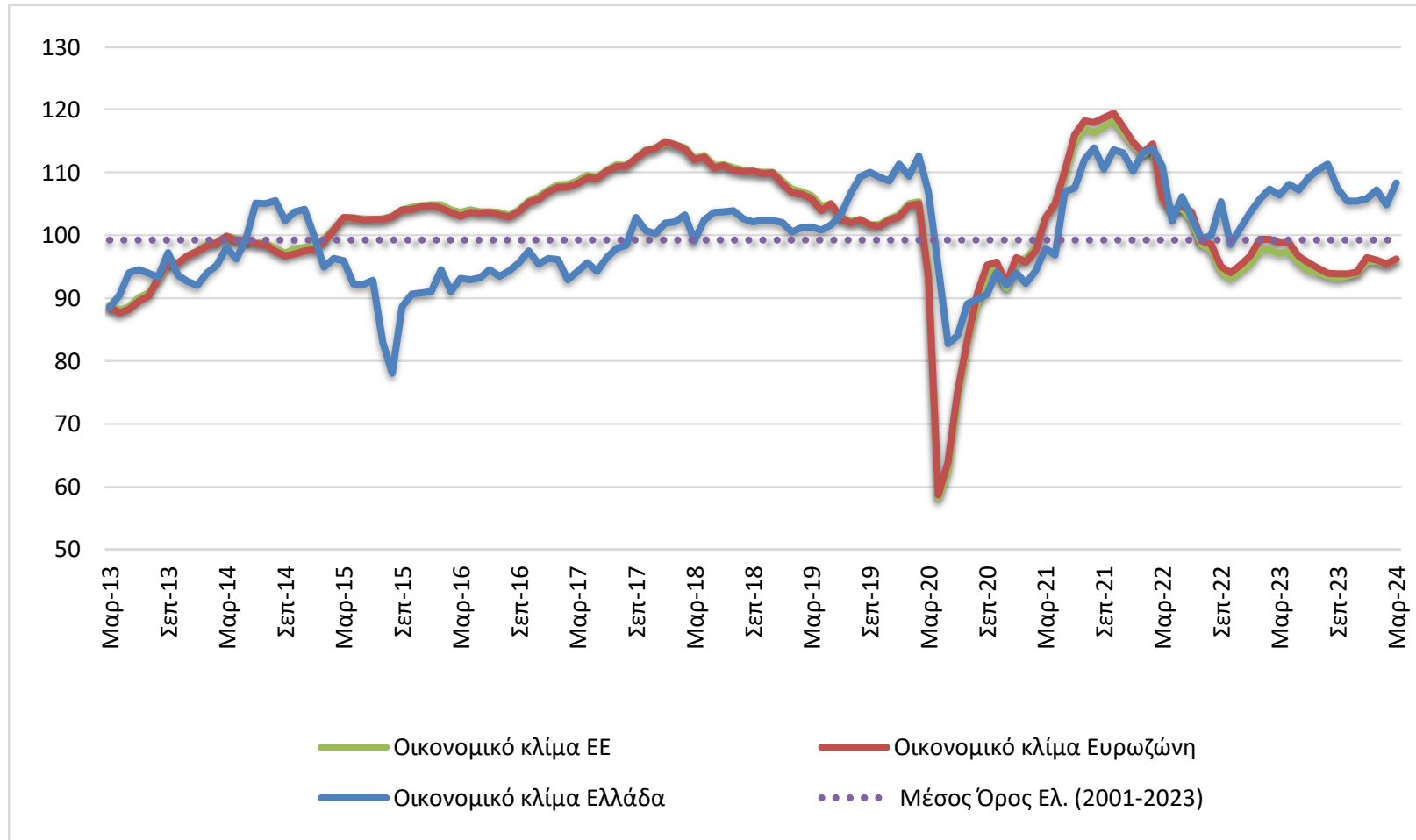

- Υποχώρηση πληθωρισμού το α' οκτάμηνο του 2023 στο **3,8%** από **9,9%** το 2022
- Κάτω από τον μ.ό. της **Ευρωζώνης**
- Το επίπεδο **τιμών** παραμένει **ψηλά!**
- Εξασθένιση τιμών σε **ενέργεια** αλλά παραμένει υψηλή η πίεση στα **τρόφιμα**
- **Γενική αποκλιμάκωση πληθωρισμού** στην Ευρωζώνη (**6,7%** από **7,6%** το 2022)

Πηγή: IOBE

Σταθερό πλέον το οικονομικό κλίμα

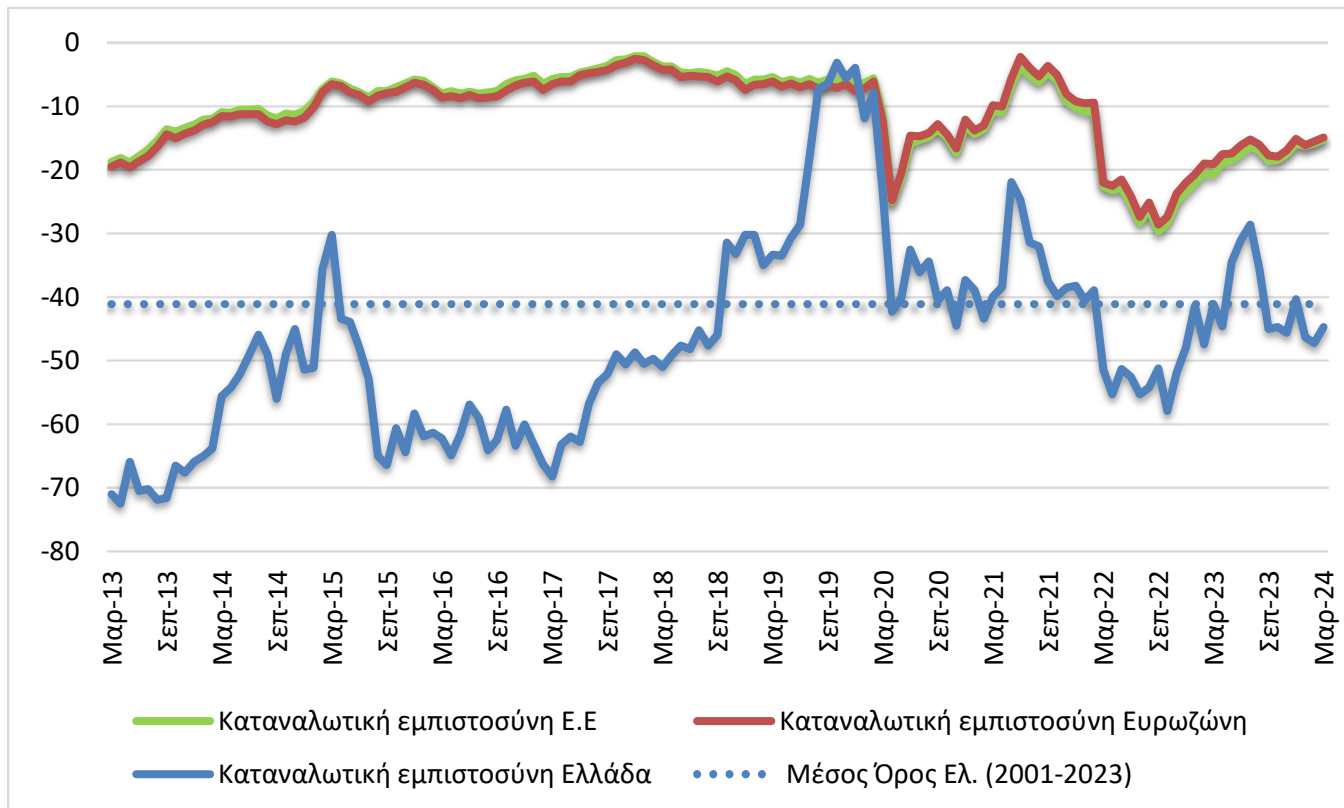
Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Πηγές: ΙΟΒΕ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σε χαμηλά επίπεδα η Καταναλωτική Εμπιστοσύνη

Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης

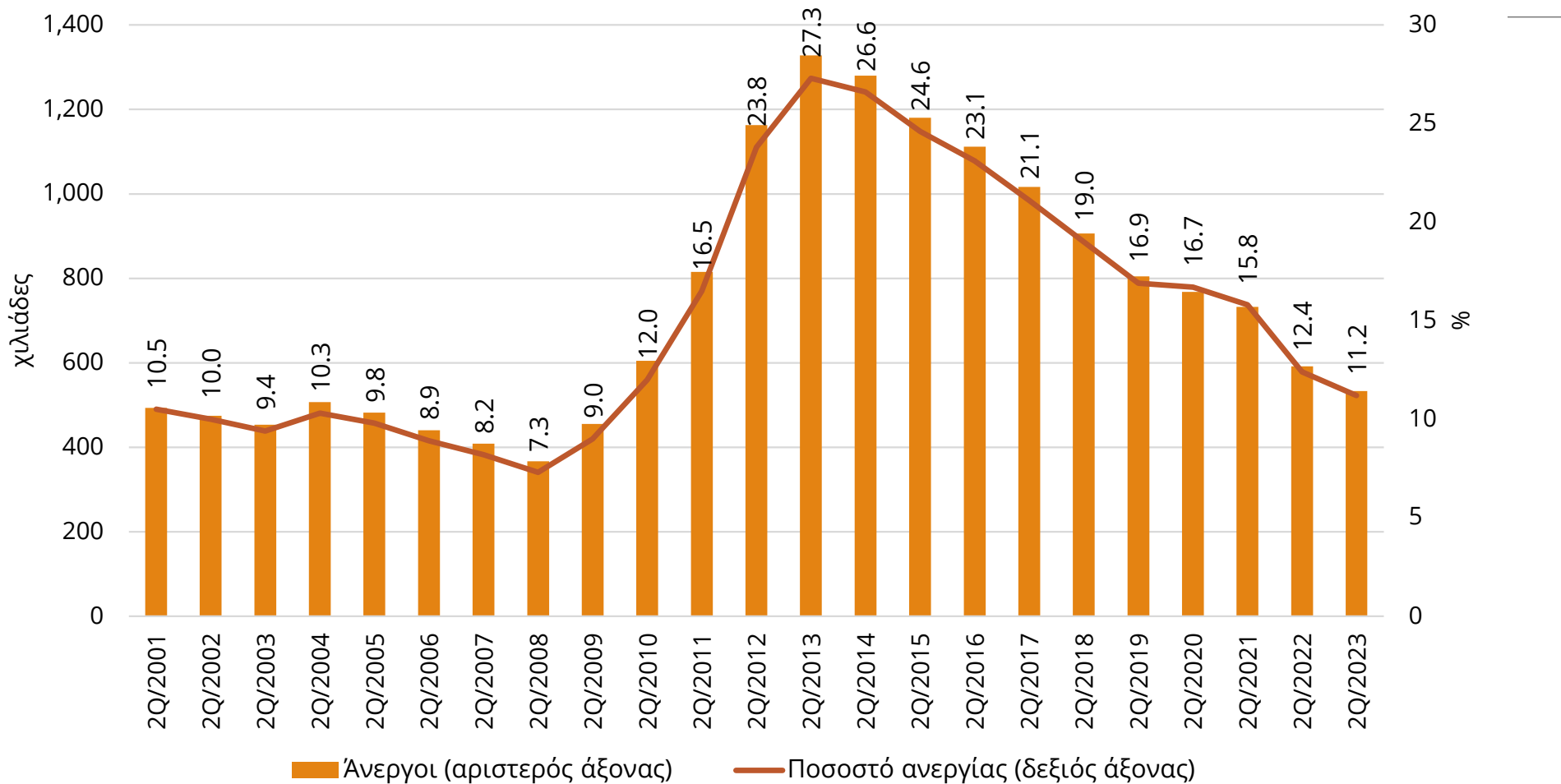

- Αισθητή **βελτίωση** της Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης εντός του 2023
- Υποχώρηση **μετεκλογικά**
- Σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα από την **Ευρωζώνη**

Πηγή: ΙΟΒΕ και Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αποκλιμάκωση της ανεργίας

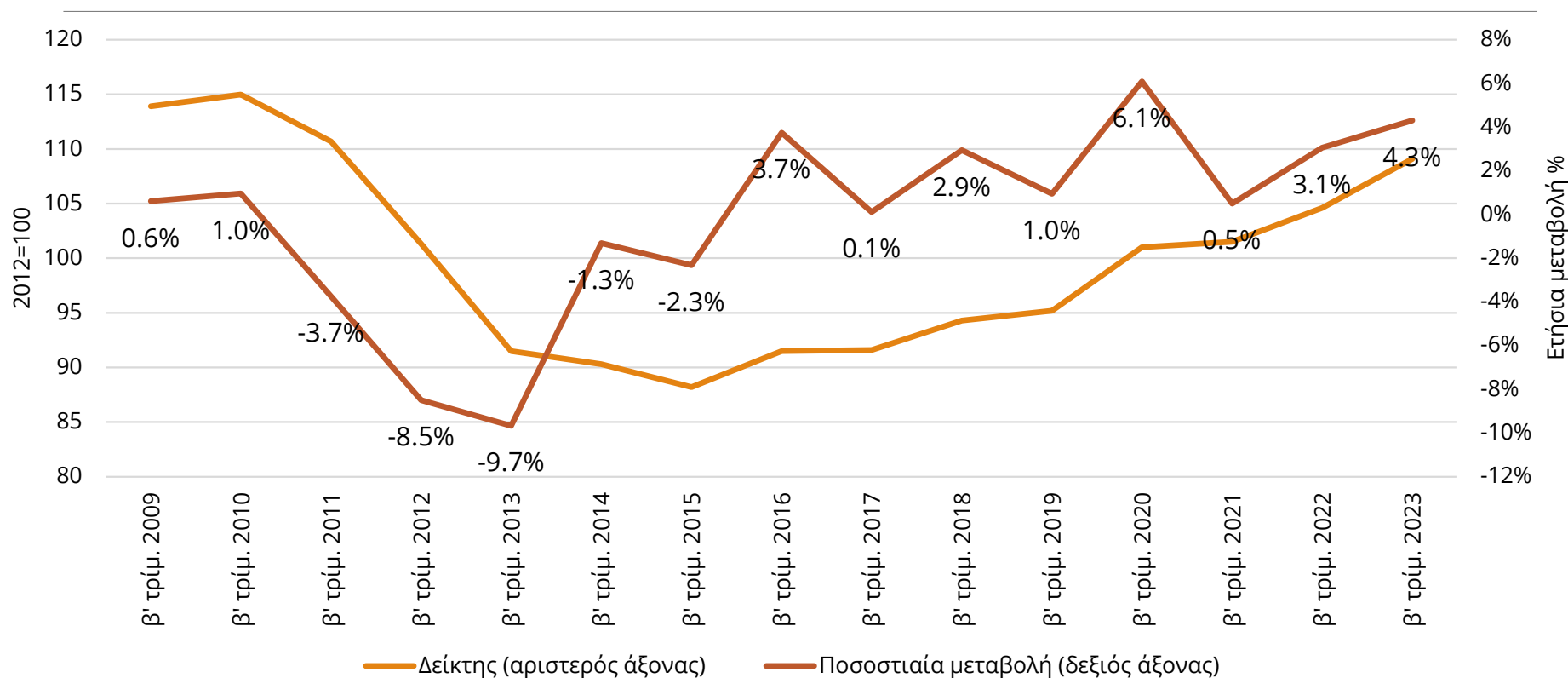
Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

Πηγή: ΙΟΒΕ και Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Αύξηση του μισθολογικού κόστους

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

➤ Αυξήθηκε κατά 4,3% το β' τρίμηνο του 2023 συγκριτικά με το β' τρίμηνο του 2022

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Τάσεις σε βραχυχρόνιους δείκτες δραστηριότητας βασικών κλάδων

Βιομηχανία

- **Ενίσχυση** βιομηχανικής παραγωγής κατά 0,7% στο οκτάμηνο του 2023. **Επιβράδυνση της ενίσχυσης** σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2022 (4,4%).

Κατασκευές

- **Άνοδος** της παραγωγής στις Κατασκευές κατά 17,1% στο πρώτο μισό του 2023, αντί 21,8% στην ίδια περίοδο του 2022
- **Αύξηση** στην παραγωγή Οικοδομικών Έργων κατά 20,4% (αντί 18,1% το 2022)

Τουρισμός

- Συνεχίζεται η **αύξηση** του κύκλου εργασιών στον τουρισμό με ετήσια αύξηση 15,0% στο β' τρίμηνο του 2023.

Λιανικό Εμπόριο

- **Μείωση** 3,5% στον όγκο του Λιανικού Εμπορίου στο επτάμηνο του 2023, αντί αύξησης κατά 5,1% την ίδια περίοδο του 2022.

Πηγή: ΙΟΒΕ

Βασικοί εξαγωγικοί κλάδοι της Ελλάδας

- ✓ Τουρισμός (κύριος εξαγωγικός κλάδος με σημαντική ανάπτυξη σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο)
- ✓ Τρόφιμα και ποτά (πλήθος προϊόντων ΠΟΠ με διεθνή αναγνώριση)
- ✓ Επεξεργασία τροφίμων και ποτών (ενίσχυση ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητας ελληνικών αγαθών)
- ✓ Χημικά προϊόντα
- ✓ Αγροτικά προϊόντα
- ✓ Μεταλλουργικές και μηχανολογικές επεξεργασίες
- ✓ Μεταφορές

Η Συνεισφορά του Ελληνικού Τουρισμού στην Οικονομία

- Σύμφωνα με εκτιμήσεις του SETE Intelligence η **άμεση** συνεισφορά του ελληνικού τουρισμού εκτιμάται στο 11,5% του ΑΕΠ το 2022 (€23,9 δισ.) ενώ η **έμμεση** συνεισφορά του εκτιμάται μεταξύ 25,3% και 30,5% του ΑΕΠ
- Η απασχόληση που δημιουργείται στους τομείς παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης εκτιμάται στο 9,1% το 2022 (**376.684 απασχολούμενοι**)
- Οι **εισπράξεις** από τον τουρισμό συν τα έσοδα ταξιδιωτικών μεταφορών αντιπροσωπεύουν το 52% της κάλυψης του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου το 2022 (€20,1 δισ.)
- Μετά την υποχώρηση που σημειώθηκε λόγω της πανδημίας το 2020, ανάκαμψη καταγράφηκε στον αριθμό των αφίξεων με το ρεκόρ των 32,7 εκατ. εισερχόμενων τουριστών το 2023 (σύμφωνα με το ΤτΕ)

Έτος	Διανυκτερεύσεις	Μέση Ετήσια Πληρότητα
2018	109.458.724	50,6%
2019	109.206.980	48,7%
2020	30.376.164	29,6%
2021	58.344.644	42,9%
2022	101.901.023	51,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ειδικά στον κεντρικό τομέα Αθηνών

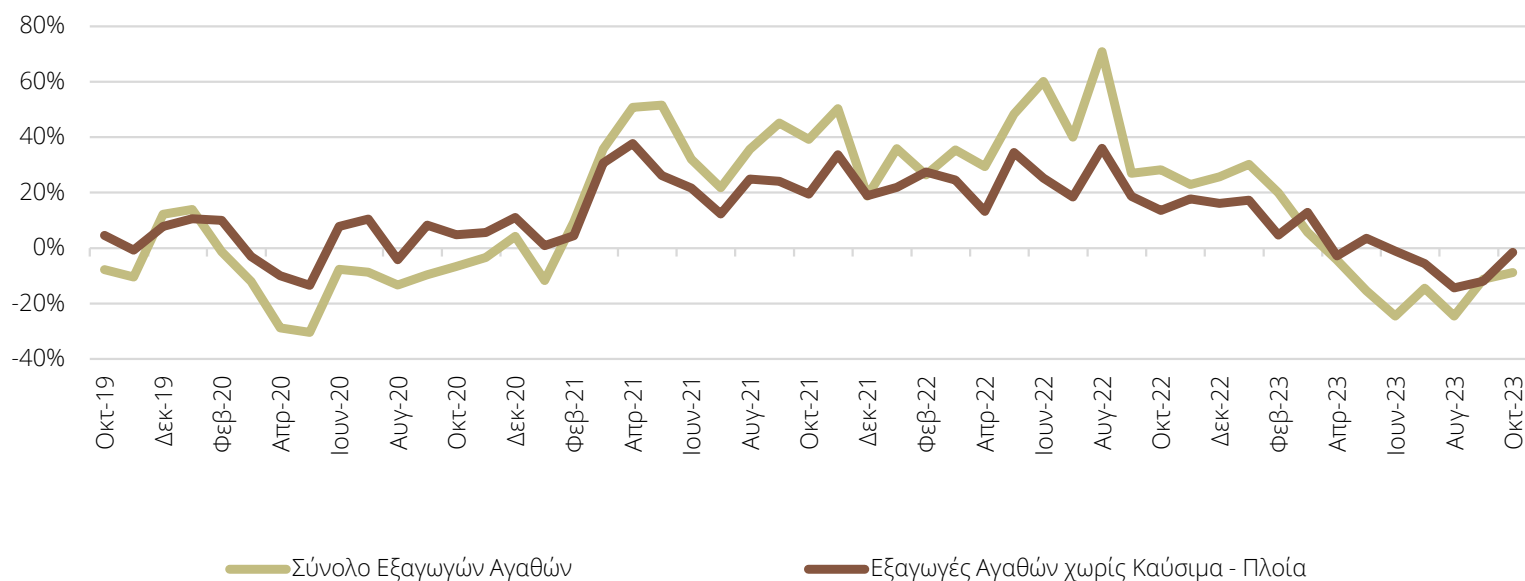
- ✓ Το 2022 πραγματοποιήθηκαν συνολικά σε όλα τα ξενοδοχεία περίπου 6,3 εκατ. διανυκτερεύσεις αντιπροσωπεύοντας το **65,2%** του συνόλου των διανυκτερεύσεων σε ολόκληρη την περιφέρεια Αττικής
- ✓ Το 2023 καταγράφηκαν συνολικά **295 ξενοδοχειακές μονάδες** συνολικής δυναμικότητας 34.953 κλινών, οι περισσότερες εξ αυτών σε ξενοδοχεία τεσσάρων αστέρων
- ✓ Ο συνολικός **κύκλος εργασιών** των ξενοδοχείων του δήμου ανήλθε στα €720 εκατ. το 2022 από €550 εκατ. το 2021
- ✓ Ο ξενοδοχειακός κλάδος, εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσει να κινείται **ανοδικά** με 15% μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης του κύκλου εργασιών για την περίοδο 2023-2024
- ✓ Σε ό,τι αφορά τα **τουριστικά γραφεία** του δήμου, ο συνολικός τους **κύκλος εργασιών** ανήλθε στο ύψος των €490 εκατ. το 2022 από €280 εκατ. το 2021
- ✓ Ο κλάδος των τουριστικών γραφείων εκτιμάται ότι θα εξακολουθήσει να κινείται **ανοδικά** με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξης του 9% για την περίοδο 2023-2025

Εξωτερικό ισοζύγιο

Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς

Σταθερές οι εξαγωγές προϊόντων το 2023 (πλην πετρελαιοειδών)

Συνολικές εξαγωγές προϊόντων και εξαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία (τρέχουσες τιμές)

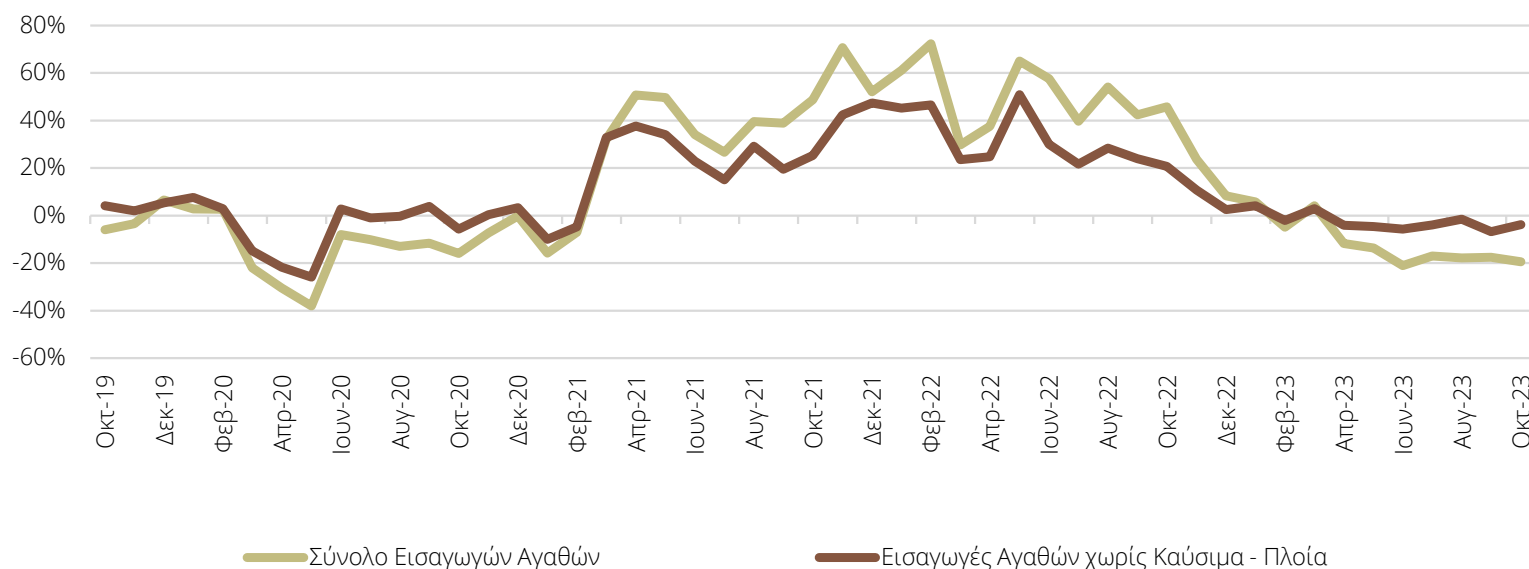

- Εξαγωγές αγαθών Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2023: €42,4 δισεκ., έναντι €45,7 δισεκ. πριν ένα χρόνο (-7,2%, σε τρέχουσες τιμές).
- Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών-πλοίων: στα €28,88 δισεκ., από €28,89 δισεκ. το 2022.

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: IOBE

Υποχώρηση εισαγωγών προϊόντων το 2023

Συνολικές εισαγωγές προϊόντων και εισαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία (τρέχουσες τιμές)

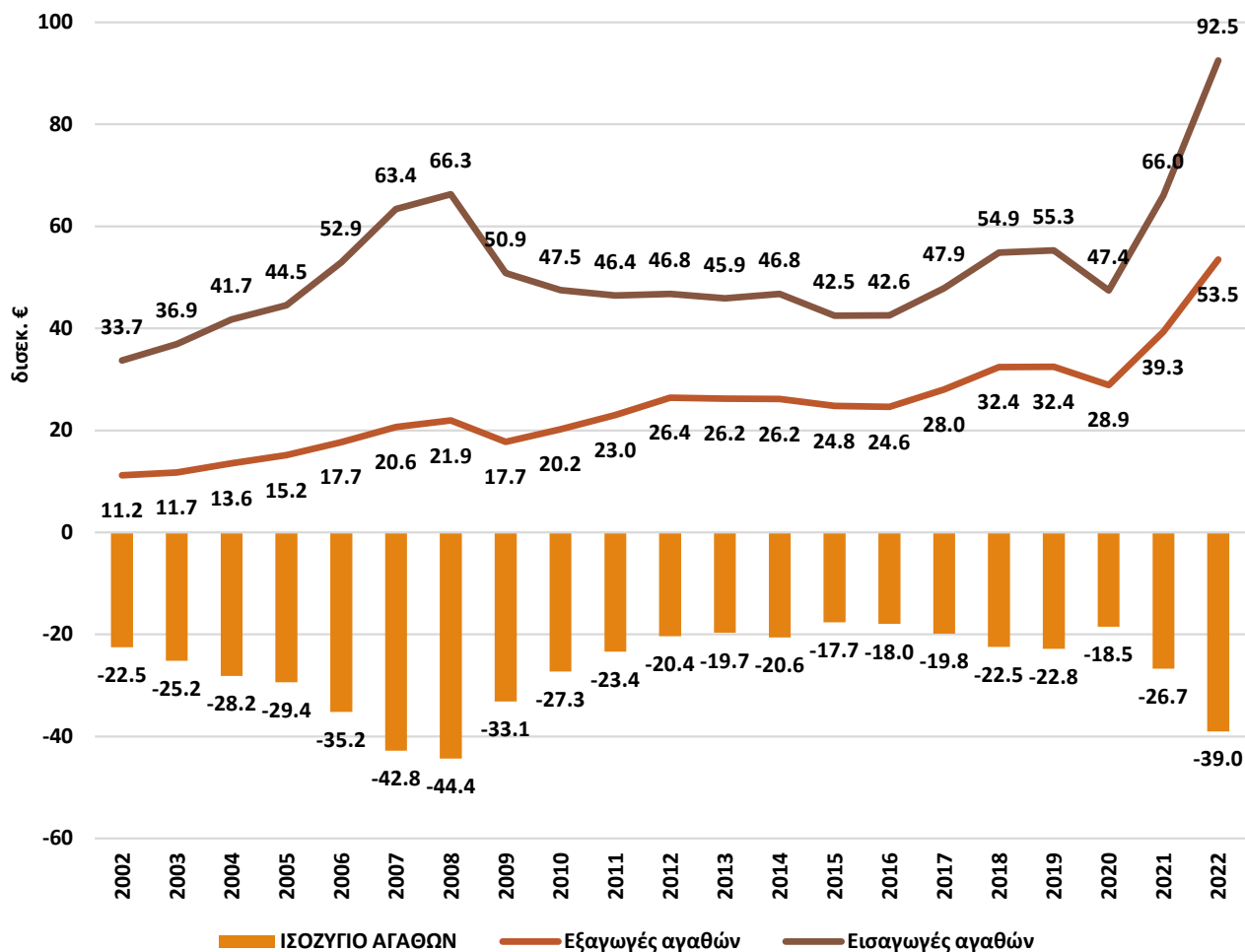

- Εισαγωγές αγαθών: υποχώρηση το δεκάμηνο του 2023, κατά 12,8% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €67,0 δισεκ., από €76,0 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα.
- Εξαιρουμένων των εισαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εισαγωγές μειώθηκαν ετησίως κατά 2,7%, στα €49,6 δισεκ., από €51,0 δισεκ. το 2022.

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: IOBE

Μείωση εμπορικού ελλείμματος λόγω κρίσης: αλλά η ανάπτυξη φέρνει επιδείνωση...

Ισοζύγιο αγαθών

- **2010 -2022:** Σχεδόν **τριπλασιάστηκαν** οι εξαγωγές αγαθών - Σημαντική **άνοδος** και για τις εισαγωγές.
 - Το εμπορικό έλλειμμα συνέχισε να παρουσιάζει **ανοδική τάση** (διπλασιάστηκε σε σχέση με το 2020)
- Το **εμπορικό έλλειμμα** στο 10-μηνο του 2023 διαμορφώθηκε **χαμηλότερα** από ότι το 2022, στα **€24,6 δισεκ.**
- Η **αξία των εξαγωγών** προϊόντων της ελληνικής οικονομίας το δεκάμηνο του 2023 αντιστοιχούσε σε **€63,3 δισεκ.**, σημαντικά **αυξημένη** από το 2022

Πηγή: Eurostat

Κλαδική κατανομή εξαγωγών αγαθών: Ξεχωρίζουν οι κλάδοι των βιομηχανικών προϊόντων και των καυσίμων

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία, Ιανουάριος – Οκτώβριος (εκατ. €)

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ		%ΜΕΤΑΒΟΛΗ	% ΣΥΝΘΕΣΗ	
	2023	2022	2023-2022	2023	2022
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	8.513,8	7.232,2	17,7%	20,1%	15,8%
Τρόφιμα και Ζώα Ζωντανά	6.148,6	5.652,5	8,8%	14,5%	12,4%
Ποτά και Καπνός	1.073,1	904,9	18,6%	2,5%	2,0%
Λάδια και Λίπη (Ζωικά ή Φυτικά)	1.292,0	674,8	91,5%	3,0%	1,5%
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	1.281,5	1.466,0	-12,6%	3,0%	3,2%
ΚΑΥΣΙΜΑ	13.909,6	17.706,4	-21,4%	32,8%	38,7%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	18.220,3	18.707,3	-2,6%	42,9%	40,9%
Χημικά Προϊόντα και Συναφή (μ.α.κ.)	5.016,3	5.005,8	0,2%	11,8%	11,0%
Βιομηχανικά Είδη κατά Πρώτη Ύλη	6.131,5	6.838,9	-10,3%	14,4%	15,0%
Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών	4.133,4	3.902,5	5,9%	9,7%	8,5%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	2.939,1	2.960,1	-0,7%	6,9%	6,5%
ΛΟΙΠΑ	507,8	592,3	-14,3%	1,2%	1,3%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	42.433,0	45.704,3	-7,2%	100,0%	100,0%

➤ Οι εξαγωγές το πρώτο δεκάμηνο του 2023, **αυξήθηκαν** κατά 17,7% στα αγροτικά προϊόντα και **μειώθηκαν** -12,6% στις πρώτες ύλες, -21,4% στα καύσιμα και -2,6% στα βιομηχανικά προϊόντα.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Η ΕΕ-27 βασικός εμπορικός μας εταίρος

Εξαγωγές ανά προορισμό, Ιανουάριος- Οκτώβριος 2023

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ- ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ (εκατ. €)		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2023	2022	2023-2022
Ε.Ε. (27)	24.293,6	25.153,6	-3,4%
Ευρωζώνη	17.657,9	17.899,4	-1,3%
G7	13.350,9	13.694,7	-2,5%
Βόρεια Αμερική	2.072,0	2.230,8	-7,1%
Χώρες BRICS	629,9	843,4	-25,3%
Μ.Ανατολή & Β.Αφρική	4.991,2	5.885,0	-15,2%
Ωκεανία	169,9	223,7	-24,0%
Κεντρική-Λατινική Αμερική	366,0	363,7	0,6%
Ασία	1.851,5	2.233,5	-17,1%

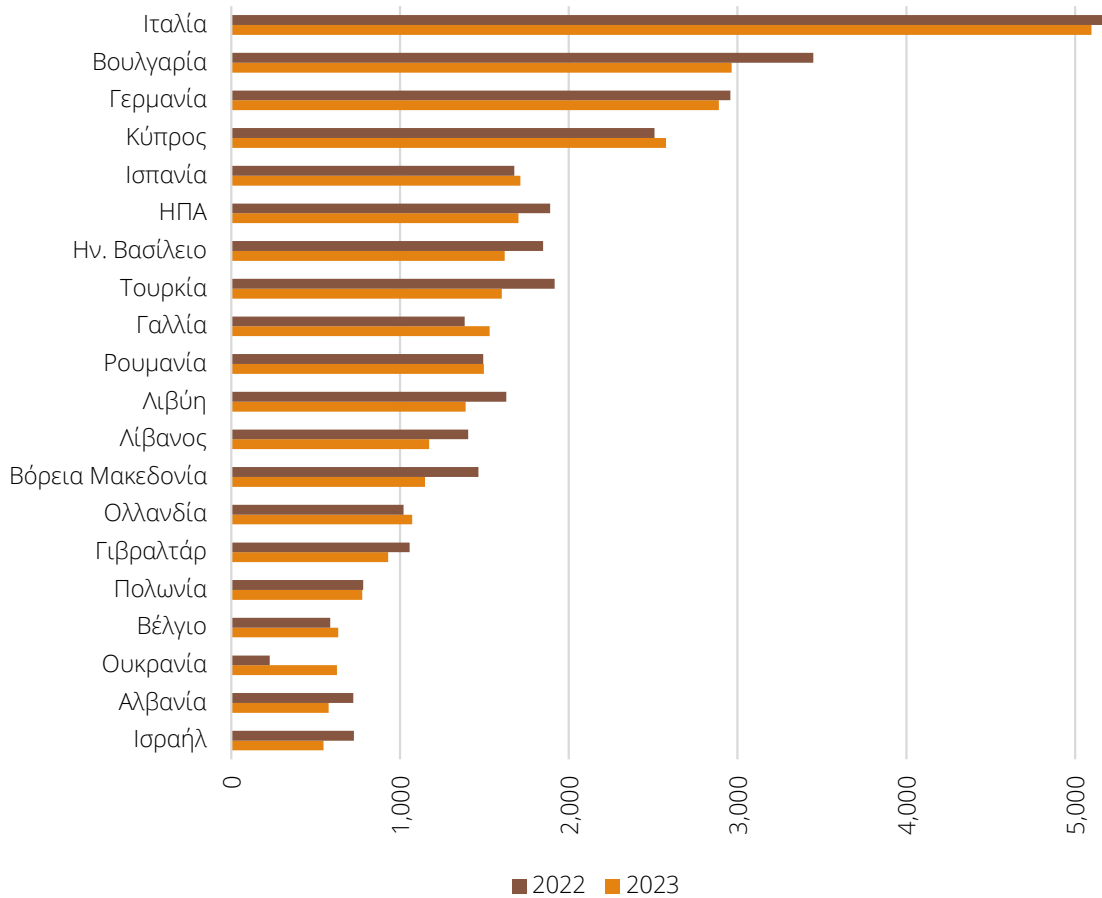
- Υποχώρησαν στο δεκάμηνο του 2023 προς τις χώρες της Ευρωζώνης, κατά 1,3%, προσεγγίζοντας τα €17,7 δισεκ.
- Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά σημειώθηκε ετήσια μείωση 3,4% ή €860,0 εκατ.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Κατανομή εξαγωγών στην Ευρώπη

Βασικοί εξαγωγικοί εταίροι

Εξαγωγές

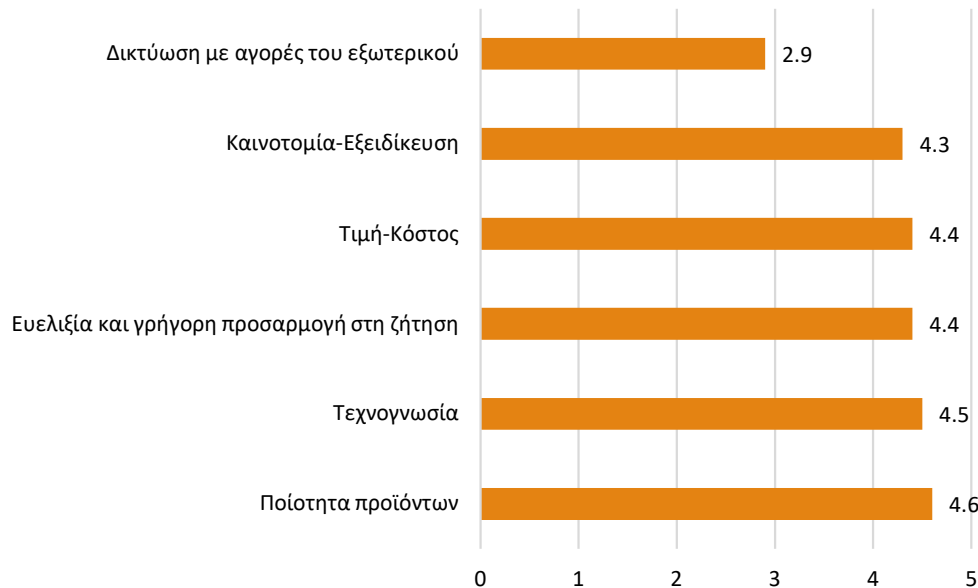

- Κορυφαίος εμπορικός εταίρος για το 2023 αναδεικνύεται η **Ιταλία**, με το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών
- Τη πρώτη τετράδα συμπληρώνουν η **Βουλγαρία**, η **Γερμανία** και η **Κύπρος**
- Σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα ακολουθούν οι υπόλοιπες χώρες
- **Μεγαλύτερη αύξηση** εξαγωγών προϊόντων το δεκάμηνο του 2023 σε απόλυτους όρους προς την Ουκρανία (+€398,4 εκατ.). **Μεγαλύτερη πτώση** προς την Βουλγαρία (-€483,6 εκατ.)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ. Επεξεργασία: ΙΟΒΕ

Η ποιότητα προϊόντων το κύριο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, βασικός ανασταλτικός παράγοντας το κόστος μεταφορικών

Ανταγωνιστικό πλεονέκτημα επιχειρήσεων

Εμπόδια εξαγωγικής/εισαγωγικής δραστηριότητας

Πηγή: Έρευνα πεδίου
Σημ: Κλίμακα Likert από 1 έως 5

Συμπεράσματα – Τάσεις & Προοπτικές

- ▶ Αυξημένες αβεβαιότητες στις ευρωπαϊκές οικονομίες
- ▶ Γεωπολιτικές αστάθειες που επιβαρύνουν μεταξύ άλλων και τις διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών.
- ▶ Αμφισημία σε επιτόκια και κόστος δανεισμού
- ▶ Εφαρμογή του Σχεδίου «Ελλάδα 2.0»
- ▶ Ελαφρά υψηλότερες δημόσιες δαπάνες σε σχέση με τον ΚΠ
- ▶ Ο εισερχόμενος τουρισμός καταγράφει συνεχώς άνοδο, αλλά δεν είναι πάντα εφικτή η αύξηση των αποδόσεων σε πραγματικούς όρους
- ▶ Σημαντική η διαρθρωτική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας: εξωστρέφεια με διάρκεια
- ▶ Νέες ευκαιρίες με τη νέα βιομηχανική πολιτική

Συμπεράσματα – Βιομηχανική πολιτική στην ΕΕ

- ▶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τοποθετήσει στο επίκεντρο των πολιτικών της την «στρατηγική αυτονομία»
 - Ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ενιαίας Αγοράς
 - Ραγδαία μείωση εξαρτήσεων από χώρες εκτός ΕΕ (κυρίως Κίνα για ορυκτούς πόρους και τεχνολογίες ΑΠΕ)
- ▶ Σημαντική και στρατηγική συγκυρία για την Ελλάδα
 - Ενίσχυση της εξωστρέφειας βιομηχανικών επιχειρήσεων μέσω της συμμετοχής σε εμβληματικές δράσεις όπως οι *Βιομηχανικές Συμμαχίες* και *Σημαντικών Έργων Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ)*
 - Ευκαιρίες για την παραγωγή προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας που απευθύνονται σε εξειδικευμένες του εξωτερικού (niche markets)
 - Αναβάθμιση της συμμετοχής της χώρας σε (κυρίως ευρωπαϊκές) παγκόσμιες αλυσίδες αξίας

Συμπεράσματα – Η Εθνική Στρατηγική για τη Βιομηχανία

- ▶ Η Εθνική Στρατηγική για τη Βιομηχανία έχει ορίσει την εξωστρέφεια ως τον πλέον βασικό πυλώνα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας
 - Σημαντικός αριθμός έργων, παρεμβάσεων και μεταρρυθμίσεων προς την ενίσχυση υποδομών, ικανοτήτων, ψηφιακού μετασχηματισμού και πράσινης μετάβασης
- ▶ Κρίσιμη και ουσιαστική αναβάθμιση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης
 - Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 → 3,89 δισ. ευρώ για την υποστήριξη της μετάβασης εξωστρεφών παραγωγικών κλάδων προς το όραμα της «Οικονομίας της Γνώσης»

Συνεπώς...Η πρόκληση για τη χώρα είναι να εκμεταλλευτεί την αναπτυξιακή δυναμική της, αποφεύγοντας τα λάθη του παρελθόντος και αξιοποιώντας στο έπακρο τις νέες ευκαιρίες που προκύπτουν από την ΕΕ και τα διαθέσιμα επενδυτικά της κεφάλαια

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Contact info: atsaka@central.ntua.gr

LinkedIn: [Aggelos Tsakanikas](#)